

รายงานการวิจัย

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลพบุรี เขต 2

The Leadership of the Educational Institution Administrators under

Lop Buri Primary Educational Service Area Office 2

ทิพยาภรณ์ ปัสสาวาส¹

วิรัชพัชร วงศ์วัฒน์เกษม²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลพบุรี เขต 2 และเพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลพบุรี เขต 2 ตามความคิดเห็นของบุคลากร จำแนกตามตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 73 คนและครูผู้สอน จำนวน 230 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลพบุรี เขต 2 ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องแต่ละข้อ เท่ากับ 1 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติที่

ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การทดสอบที (t – test แบบ Independent Samples) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe’)

ผลการวิจัย พบว่า

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลพบุรี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน มีพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีพฤติกรรมมากที่สุดคือ ด้านภาวะผู้นำเน้นโครงสร้าง รองลงมาคือด้านภาวะผู้นำเน้นทรัพยากรมนุษย์และด้านภาวะผู้นำเน้นสัญลักษณ์ ด้านที่มีพฤติกรรมน้อยที่สุดคือ ด้านภาวะผู้นำเน้นการเมือง

2. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลพบุรี เขต 2 ตามความคิดเห็น

¹ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนครราชสีมา

² คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โดย
ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 จำแนกตามขนาด
ของสถานศึกษาพบว่า ในภาพรวมและรายด้าน
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำ, ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

This purpose of the research was to study the leadership of the educational institution administrators under LopBuri primary educational service area office 2 and to compare the leadership of the educational institution administrators under LopBuri primary educational service area office 2 as perceived by personnel that classified by the position and the size of the educational institution. The sample was 73 the educational institution administrators and 230 teachers totaling 230 people by Krejcie&Morgan with stratified random sampling. The data was collected by questionnaires about the leadership of the educational institution administrators under LopBuri primary educational service area office 2 with 5 rating scales that had 40 items. The IOC was 1.00 and the reliability was .97. The data analysis was used frequency, percentage, mean, standard deviation, and F-test (One way ANOVA).

The result of the research revealed that,

1. The leadership of the educational institution administrators under Lop Buri primary educational service area office 2, the overall and each aspect were at the high level ,when considering each aspect, ranking in descending order of means; leadership as the initiation structure, leadership as human resource, leadership as symbolic and leadership as political respectively.

2. The comparison of results of the educational institution administrators and teachers about The leadership of the educational institution administrators under LopBuri primary educational service area office 2, the overall and each aspect were not different.

3. The leadership of the educational institution administrators under LopBuri primary educational service area office 2, classified by the size of educational institution. the overall and each aspect were different 0.5.

Keywords : Leadership, educational institution administrators

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 39 ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่

การศึกษาโดยตรง ซึ่งจะทำให้โรงเรียนมีอิสระในการบริหารจัดการศึกษามากขึ้น สามารถกำหนดรูปแบบกิจกรรมในการบริหารและจัดการศึกษาภายในโรงเรียนให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรที่มีอยู่ ผู้บริหารสถานศึกษาจะสามารถดำเนินการบริหารได้โดยอิสระมากขึ้น ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษานับว่าเป็นกลไกสำคัญยิ่งในกระบวนการจัดการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีทักษะความคิดรวบยอด สามารถมองเห็นภาพรวมและความสัมพันธ์ของการจัดการศึกษาได้ทั้งระบบ นำปัญหาและความต้องการของโรงเรียนและชุมชน มากำหนดเป็นนโยบายและทิศทางในการบริหารและจัดการศึกษาของโรงเรียนอย่างสอดคล้องและเหมาะสม

การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพนั้นจะต้องคำนึงถึงเงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความตระหนักเข้ามามีส่วนส่งเสริม สนับสนุน และร่วมคิดร่วมทำ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2544 : 14) ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญที่จะต้องรับผิดชอบต่อการดำเนินงานของบุคลากรภายในโรงเรียน (James & Connolly, 2000 : 140) หน้าที่หลักของผู้บริหารสถานศึกษา คือ สนับสนุนให้มีการจัดทำหลักสูตร กำหนดเป้าหมายการเรียนการสอน สนับสนุนหน่วยงานภาครัฐและเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษายังถูกกำหนดให้อยู่ใน

ฐานะผู้นำที่จะต้องคอยดูแลรับผิดชอบตามตำแหน่งที่เป็นตัวกำหนดความเป็นผู้นำ แม้ว่าผู้นำไม่จำเป็นต้องเป็นผู้บริหาร แต่ผู้บริหารก็ควรจะเป็นผู้นำ (Hoy & Miskel, 2001:393) ดังที่สมเกียรติ พ่วงรอด (2551:10-11) กล่าวไว้ในรายวิชาสัมมนาการบริหารการศึกษาว่า ผู้บริหารโรงเรียนเป็นตัวจักรสำคัญที่จะกระตุ้นก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อดำเนินกิจกรรมการบริหารงานโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายปลายทางผู้บริหารโรงเรียนต้องถือว่าตนเองเป็นผู้นำไม่ใช่ผู้บังคับบัญชาแบบเจ้านายผู้ทรงอำนาจ ในฐานะผู้นำจะต้องเป็นตัวแทนของกลุ่ม ผู้ควบคุมดูแลงานการบริหาร ผู้ประสานประโยชน์ให้บุคลากรในโรงเรียนทำงานให้โรงเรียนได้ประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพสูงสุด ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษาจะต้องแสดงออกซึ่งภาวะที่เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ คน เวลา สถานที่ ตลอดจนสภาพแวดล้อมในบริบทดังกล่าว ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาจะสะท้อนให้เห็นถึงผลการจัดการศึกษาและการบริหารงานในสถานศึกษา ดังที่ อรรถพงษ์วาท (2540: 58) กล่าวไว้ว่า คุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนจะเป็นเช่นไรขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารมีความจำเป็นต้องสร้างความสมดุลระหว่างภารกิจของโรงเรียนกับบุคลากรผู้ทำงาน ทำอย่างไรจึงจะให้ใด้งานที่มีประสิทธิภาพและครุมีความสุขในการทำงาน คือ ให้ทั้งงานและทั้งใจของผู้ทำงาน นอกจากนี้มาตรฐานการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน ด้านผู้บริหาร กำหนดไว้ว่าผู้บริหารมีภาวะผู้นำ มีความสามารถในการบริหารจัดการ ซึ่งสอดคล้องกับ จิรประภา เอื้อเจริญ (2550: 3) ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการบริหารงานให้บรรลุผลสำเร็จ โดยเฉพาะในสภาวะการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกอย่างรวดเร็ว ทางโรงเรียนย่อมได้รับผลกระทบจากข้อจำกัดทางการบริหารที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาและการที่โรงเรียนจะเป็นองค์กรแห่งชัยชนะที่ยั่งยืนได้ ย่อมต้องการความสามารถในการนำที่ดีพอของผู้บริหารและการยอมรับของผู้ใต้บังคับบัญชา

จากรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (ผลสอบ โอเน็ต ป.6) ของกลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลพบุรี เขต 2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของทุกวิชาไม่ถึงร้อยละ 50 และวิชาหลัก ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ได้คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ

ปัญหาของสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลพบุรี เขต 2 คือ สถานศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา องค์กรมหาชน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำ แสดงให้เห็นว่าการจัดการศึกษายังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ซึ่งกลไกสำคัญในการบริหารจัดการก็คือ

ผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องเป็นผู้นำในการจัดการศึกษาให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถและลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร นำพาสถานศึกษาให้ได้มาตรฐานผ่านการรับรองจากการประเมินคุณภาพภายนอกและไม่ให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำ

จากข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลพบุรี เขต 2 ตามกรอบแนวคิดของโบลแมนและดีล (Bolman, & Deal, 1990: 9) ซึ่งแบ่งลักษณะภาวะผู้นำเป็น 4 ลักษณะ คือ 1) ภาวะผู้นำเน้นโครงสร้าง 2) ภาวะผู้นำเน้นทรัพยากรมนุษย์ 3) ภาวะผู้นำเน้นการเมือง และ 4) ภาวะผู้นำเน้นสัญลักษณ์ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีภาวะผู้นำเพื่อนำไปใช้ในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลพบุรี เขต 2

2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลพบุรี เขต 2 ตามความคิดเห็นของบุคลากร จำแนกตามตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษา

ขอบเขตของปัญหา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ตามแนวคิดของโบลแมนและดิล (Bolman, & Deal, 1990 : 9) ซึ่งแบ่งลักษณะภาวะผู้นำเป็น 4 ลักษณะ คือ 1) ภาวะผู้นำเน้นโครงสร้าง 2) ภาวะผู้นำเน้นทรัพยากรมนุษย์ 3) ภาวะผู้นำเน้นการเมือง และ 4) ภาวะผู้นำเน้นสัญลักษณ์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 1,434 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 จำนวน 303 คน กำหนดขนาดโดยใช้ตารางของ เครจซี่และมอร์แกน และได้โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) ตามตำแหน่งและขนาดของสถานศึกษา

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วน คือ คำถามเกี่ยวกับตำแหน่ง ขนาดสถานศึกษา และคำถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 เป็นลักษณะคำถามที่ใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.97

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยจากกลุ่มตัวอย่าง โดยส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยจากวิทยาลัยนครราชสีมาไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 303 ชุด และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 303 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำข้อมูลจากแบบสอบถาม เกี่ยวกับตำแหน่ง ขนาดของสถานศึกษาของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม โดยหาความถี่ (Frequency) หาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยจำแนกตามระดับการศึกษา โดยใช้สถิติทดสอบ t-test (Independent Samples t-test) และจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว สถิติทดสอบ F – test (One way ANOVA)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์เรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 โดยภาพรวม พบว่า มีพฤติกรรม ระดับมาก ด้านที่มีพฤติกรรมมากที่สุดคือ ด้านภาวะผู้นำเน้นโครงสร้าง ด้านที่มีพฤติกรรมน้อยที่สุดคือ ด้านภาวะผู้นำเน้นการเมือง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏดังนี้

1.1 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ด้านภาวะผู้นำเน้นโครงสร้าง พบว่า โดยภาพรวมมีพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีพฤติกรรมมากที่สุด คือ การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจในการบริหารสถานศึกษา รองลงมาคือ ทำหน้าที่ดูแลให้ทุกฝ่ายปฏิบัติตาม คำสั่ง กฎเกณฑ์ ระเบียบ แนวปฏิบัติของสถานศึกษา และมีเหตุผลและการคิดอย่างละเอียดรอบคอบ ข้อที่มีพฤติกรรมน้อยที่สุดคือ ส่งเสริมความรับผิดชอบร่วมกันในหมู่คณะ

1.2 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ด้านภาวะผู้นำเน้นทรัพยากรมนุษย์ พบว่า โดยภาพรวมมีพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีพฤติกรรมมากที่สุด คือการให้การสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาตนเองของครู รองลงมาคือสามารถปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนร่วมงานได้อย่างเหมาะสม และเป็นผู้มีอารมณ์ขันยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ สามารถเข้าพบติดต่อได้ง่าย ข้อที่มีพฤติกรรมน้อยที่สุดคือ ให้ความเสมอภาคต่อผู้ใต้บังคับบัญชา

1.3 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ด้านภาวะผู้นำเน้นการเมือง พบว่า โดยภาพรวมมีพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น

รายข้อ พบว่า ข้อที่มีพฤติกรรมมากที่สุด คือ ให้ความสำคัญกับประโยชน์ของส่วนรวม รองลงมาคือ มีความสามารถโน้มน้าวชักนำและมีอิทธิพลต่อผู้อื่น และมีเสน่ห์ในการวางตัวในสังคม ทั้งด้านการพูดและการแสดงออก ข้อที่มีพฤติกรรมมากที่สุด คือ มีการแสวงหาการสนับสนุนจากผู้มีอำนาจและหน่วยงานต่าง ๆ

1.4 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ด้านภาวะผู้นำเน้นสัญลักษณ์ พบว่า โดยภาพรวมมีพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีพฤติกรรมมากที่สุด คือ การให้ความสำคัญกับค่านิยมความเชื่อและบรรทัดฐานขององค์กร รองลงมาคือมีบุคลิกภาพที่ดี และเป็นแบบอย่างที่ดีและมีคุณค่าของชุมชน ข้อที่มีพฤติกรรมน้อยที่สุดได้แก่ ใช้สัญลักษณ์การสื่อสาร โน้มน้าวความสนใจของบุคลากรเพื่อความร่วมมือ

2. การเปรียบเทียบ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. การเปรียบเทียบ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ระหว่างสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาด

ใหญ่ พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านภาวะผู้นำเน้นทรัพยากรมนุษย์ ด้านภาวะผู้นำเน้นการเมือง และด้านภาวะผู้นำเน้นสัญลักษณ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ 0.5

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

อภิปรายผล

1 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 พบว่า ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจาก การจัดการศึกษาในปัจจุบันมีความสำคัญมาก จำเป็นจะต้องมีผู้นำในการจัดการศึกษาให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถและลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร ซึ่งผู้นำมีความจำเป็นต้องสร้างความสมดุลระหว่างภารกิจของโรงเรียนกับบุคลากรผู้ทำงาน ทำอย่างไรจึงจะให้ได้งานที่มีประสิทธิภาพและมีความสุขในการทำงาน นอกจากนี้มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านผู้บริหารกำหนดไว้ว่าผู้บริหารมีภาวะผู้นำมีความสามารถในการบริหารจัดการ ซึ่งภาวะผู้นำเน้นโครงสร้างเป็นผู้นำที่ให้ความสำคัญกับเป้าหมาย มีการวางแผน มีการกำหนดบทบาทของตัวผู้นำเองและบทบาทของผู้ใต้บังคับบัญชาตามโครงสร้างการทำงานที่ชัดเจนและเชื่อมโยงกันโดยอำนาจ หน้าที่ นโยบาย กฎระเบียบ และการประสานงาน ซึ่งสอดคล้องกับปิยพร รองพล (2543: 5) พบว่า ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการที่ผู้บริหารหรือผู้นำใช้โน้มน้าว ชักจูงให้บุคคลหรือกลุ่ม

ปฏิบัติงานให้สำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร ซึ่งแสดงออกถึงการให้ความสำคัญกับเป้าหมายขององค์กร บทบาทของสมาชิก การประสานงานและการควบคุมโดยมีความเชื่อว่า ความสำเร็จของงานจะขึ้นอยู่กับความชัดเจนของการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และบทบาทในการปฏิบัติงานของสมาชิก จะเชื่อมโยงกันโดยอำนาจ หน้าที่ นโยบาย กฎระเบียบ และการดูแลแนะนำ

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับ สะอาด ราชเฉลิม (2541, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดอุดรธานี ตามแนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ ซึ่งมีแบบภาวะผู้นำ 4 แบบ คือ แบบสั่งการ แบบแนะนำกำกับดูแล แบบเกื้อกูล และแบบมอบหมายงานพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารส่วนใหญ่ คือ แบบเกื้อหนุน รองลงมาคือ แบบแนะนำกำกับดูแล แบบภาวะผู้นำที่ต้องพัฒนาของผู้บริหารโรงเรียน คือ แบบมอบหมายงาน ความขัดแย้งในการใช้แบบภาวะผู้นำมากขึ้น ความมีประสิทธิภาพในการใช้แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางและสอดคล้องกับ วาณิช ประทุมรัตน์ (2545, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของภาวะผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามทัศนะของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษากรมสามัญศึกษาจังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา มีภาวะผู้นำในด้านต่าง ๆ ในระดับมาก ที่สุดทั้ง 5 ด้าน คือ มี

ความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการ มีภาวะผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์ มีวิสัยทัศน์ มีคุณธรรม จริยธรรมและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ยกเว้นด้านมีภาวะผู้นำซึ่งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความเห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา มีภาวะผู้นำในระดับมาก

2. เปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง ปรากฏว่า ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีการรับรู้และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารศึกษาไม่ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับกรมวิชาการ (2545: 8-9) การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะและพฤติกรรมกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน พบว่า คุณลักษณะที่สำคัญของผู้บริหารโรงเรียน มีดังนี้ ด้านความเป็นผู้นำคือ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล สามารถแก้ปัญหา มีมนุษยสัมพันธ์ เฉลียวฉลาด มีเหตุมีผล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ สามารถยืดหยุ่นวิธีการเพื่อความสำเร็จของงาน มีไหวพริบในการทำงาน ก้าวทันวิทยาการและเทคโนโลยี ด้านบุคลิกภาพ คือ มีกิริยาท่าทางการแสดงออก มีความเข้มแข็ง ท่าทางกระฉับกระเฉง จิตใจหนักแน่น มีมนุษยสัมพันธ์ กระตือรือร้น ด้านความสามารถในการบริหาร คือ มีความสามารถในการจัดการรักษาการทำงาน มีความยืดหยุ่น

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับรัชชชัย มีประเสริฐ (2550, บทคัดย่อ) ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารตามทัศนะของผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารตามทัศนะของผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านการสื่อสาร ภาพรวมทั้งสามด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากการเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารตามทัศนะของผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี ในภาพรวมทั้งสามด้านเมื่อพบว่าไม่แตกต่างกัน

3. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ระหว่างสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านภาวะผู้นำเน้นทรัพยากรมนุษย์ ด้านภาวะผู้นำเน้นการเมือง และด้านภาวะผู้นำเน้นสัญลักษณ์ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เว้นแต่ด้านภาวะผู้นำเน้นโครงสร้าง ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยสถานศึกษาขนาดเล็กมีระดับภาวะผู้นำแตกต่างกับสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเนื่องมาจากโรงเรียนขนาดเล็กมีบุคลากรน้อย ทรัพยากรน้อย ผู้นำแสดงภาวะผู้นำไม่เต็ม

ศักยภาพ ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่มีทรัพยากรและบุคลากรมากย่อมมีความซับซ้อนของการดำเนินงาน ทำให้ผู้บริหารได้แสดงภาวะผู้นำได้อย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของฉัตรชัย ต๊ะปีนตา (2544, บทคัดย่อ) เรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 6 พบว่าโรงเรียนขนาดเล็กมีภาวะผู้นำอยู่ในระดับปานกลาง โรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่มีภาวะผู้นำในระดับมาก สอดคล้องกับผลงานวิจัยของฉพล ชื่นพักตร์ (2548, บทคัดย่อ) เรื่อง ปัญหาทักษะการบริหารงานของผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี พบว่าสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันผู้บริหารมีทักษะการบริหารงานแตกต่างกัน โดยสถานศึกษาขนาดเล็ก และสถานศึกษาขนาดกลางมีทักษะการบริหารงานแตกต่างกับสถานศึกษาขนาดใหญ่

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ด้านภาวะผู้นำเน้นโครงสร้าง คือ การส่งเสริมความรับผิดชอบร่วมกันในหมู่คณะ ดังนั้นผู้บริหารควรส่งเสริมความรับผิดชอบร่วมกันในหมู่คณะ เพื่อให้การจัดการดำเนินงานภายในสถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ด้านภาวะผู้นำเน้นทรัพยากรมนุษย์ คือ ให้ความเสมอภาคต่อผู้ใต้บังคับบัญชาดังนั้นผู้บริหารควรเอาใจใส่บุคลากรโดยคำนึงถึงความเสมอภาค ให้ความสำคัญกับเรื่องละเอียดอ่อนที่ผู้บริหารมักมองข้ามแต่ส่งผลกระทบต่อด้านจิตใจของผู้ใต้บังคับบัญชาอันจะส่งผลกระทบต่อการทำงาน

1.3 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ด้านภาวะผู้นำเน้นการเมือง คือ การแสวงหาการสนับสนุนจากผู้มีอำนาจและหน่วยงานต่าง ๆ ดังนั้นผู้บริหารควรแสวงหาการสนับสนุนจากผู้มีอำนาจและหน่วยงานต่าง ๆ ให้มากขึ้น ใช้กลวิธีในการระดมกำลังและทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อนำมาซึ่งการแก้ไขปัญหาในสถานศึกษา และส่งผลให้การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.4 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ด้านภาวะผู้นำเน้นสัญลักษณ์ คือ ใช้สัญลักษณ์การสื่อสารโน้มน้าวความสนใจของบุคลากรเพื่อความร่วมมือ ดังนั้นผู้บริหารควรรู้จัก แสวงหาวิธี กำหนดใช้สัญลักษณ์การสื่อสารโน้มน้าวความสนใจของบุคลากรเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงาน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตอื่นๆ

2.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ควรให้

ความสำคัญกับการวิจัยจัดให้มีทีมงานให้ ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำของ
 คำปรึกษาด้านการวิจัย ส่งเสริมให้บุคลากร ผู้บริหารสถานศึกษาด้านที่ต่ำสุด

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2545). รายงานการสังเคราะห์ เรื่อง การศึกษาคุณลักษณะและพฤติกรรมกรรมการบริหาร
 ของผู้บริหารโรงเรียน. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ.
- จิรประภา เอื้อวเจริญ. (2550). ความพึงพอใจของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนนิติบุคคล
 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทพรปราการ เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
 มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นัตริชัย ต๊ะปิ่นตา. (2544). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรม
 สำนึกศึกษา ในเขตการศึกษา 6. วิทยานิพนธ์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ณพล ชื่นพักตร์. (2548). ปัญหาทักษะการบริหารงานของผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
 เขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ธวัชชัย มีประเสริฐ. (2550). ภาวะผู้นำของผู้บริหารตามทัศนะของผู้บริหาร ครู และกรรมการ
 สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญา
 โทมหาบัณฑิต สถาบันราชภัฏเทพสตรี.
- ปิยพร รongพล. (2543). ลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
 อำเภอกักคิชุมพล จังหวัดชัยภูมิ. การค้นคว้าอิสระ ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วณิช ประทุมนันท์. (2545). ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามทัศนะของ
 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดนครปฐมวิทยานิพนธ์
 ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- สะอาด ราชเฉลิม. (2541). แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
 ศึกษาจังหวัดอุดรดิษฐ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมเกียรติ พ่วงรอด. (2551). ธรรมชาติกับการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ. วิชาสัมมนาการ
 บริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.(ออนไลน์).เข้าถึง
 ได้จาก : <http://www.suthep.cru.in.th/mgnt68.doc>
- อรรณพ พงษ์วาท. (2540). จากแผนพัฒนาคนสู่แผนพัฒนาครู (พิมพ์ครั้งที่ 1) กรุงเทพฯ สำนักงาน
 โครงการพิเศษเพื่อการปฏิรูปการฝึกหัดครู พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา(สปก.)
 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

Bolman, L.G, & Deal, T.E. (1990). **Reframing organizations**. San Francisco: Jossey-Bass.